

naar ikke den almindelige Moral, den almindelige Sædelighed og den almindelige Retfærdighedsfølelse er tilstrækkelig, og saaledes tror jeg ogsaa, at man maa betragte dette Forhold her. Jeg veed af gammel Erfaring, at det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds i denne Sag er tilbøjelig til at se noget ganske Andet, end jeg kan se. Han gaar dybt her, saaledes som han gjør næsten i alle de Sager, han behandler, han gaar tilbunds i dem, men man kan ogsaa fordybe sig altfor meget i Forhold som dette. Thi med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt man skal give Eendet Valgret til Kommune eller til Rigsdag, give dem saadanne almindelige borgerlige Rettigheder eller ikke, kan jeg vel sige, at det var ønskeligt, om de havde det saaledes, og det kan maaske engang komme dertil; men vi kunne ikke udsætte at tage dette Forholds Ordning under Overveelse indtil den Tid, naar det ellers er ønskeligt, at vi tage det under Overveelse; thi den Tid forekommer mig at ligge meget fjent fra Nutiden. Men jeg vil ogsaa gjøre gjældende, at dette kun passer paa den mandlige Del af Eendet, det passer aldeles ikke paa den kvindelige Del deraf; man er dog f. Ex. ikke kommen saa vidt endnu, at man vil give den kvindelige Del af Menneftslægten Valgret og Valgbarhed til Kommune og Rigsdag. Jeg veed nok, at enkelte Svømmere ere herfor, men denne Lante har dog ikke for Alvor trængt sig herind i Folkethinget, og selve Bernepligten antager jeg, at det ligger endnu langt længere borte at anvende paa det kvindelige Eende, saa at det ærede Medlems Bevisførelse jo halter ganske betydelig. Efter dette Raisonnement maatte han have stillet det kvindelige og det mandlige Eende under to forskjellige Regler og anvendt forskjellige Bestemmelser i saa Henseende, men derom hørte jeg ikke, at han talte. Altsaa, jeg siger, at man virkelig her maa tage Hensyn til den almindelige Erfaring. Naar nu flere ærede Herrer sige, at deres Erfaring rundt omkring, hvor de høre hjemme, ikke er en saadan, at man behøver slige Lovbestemmelser, saa vil jeg paaberaabe mig dels min Erfaring og ogsaa mangfoldige Andres af dem, jeg har Omgang med. Jeg kan med Sikkerhed paastaar, at ogsaa mangfoldige Landmænd for mig have beklaget sig over den Løshed, hvormed Ejenestfolk nu betragte deres Forpligtelser overfor dem, de tjene, saa at jeg er vis paa, at jeg, om ikke i denne Sal saa udenfor den, vil have mangfoldige Meningsfæller, naar jeg siger, at vi trænge til en saadan Lovbestemmelse. Derimod er jeg fuldkommen enig med de ærede Herrer i, at man maa stille Forholdet lige. Da der var Tale om gennem Studsmaalsbøger at give Eendet en vis Attest, huffer jeg meget godt, at det ærede Medlem udtalte, at saa maatte Eendet ogsaa have Ret til at forlange, at Husbonden skulde have Studsmaalsbog, og at Eendet maatte have

Ret til at give Husbonden Studsmaal. Dette vakte en hel Del Opmærksomhed omkring i Landet, og jeg har havt Leilighed til at høre mange Klager over denne Udtalelse af det ærede Medlem. Jeg har dertil kun sagt, at det ikke var hans Mening, at noget Saadant skulde indføres, men at han derved kun betegnede, at man maatte komme dertil, at naar man vilde stille en saadan Fordring til den ene Side, maatte man ogsaa komme til at stille den til den anden Side. Jeg mener ogsaa, at vi ikke skulde stille Bestemmelserne anderledes, end at man ser hen til at sikkre til begge Sider. Det er ingenlunde min Mening, at Husbonden skal favoriseres eller stilles anderledes end Eendet, men det er min Mening, at Parterne skulde stilles saaledes, at hver Part for sig virkelig kan hævde den Ret, han har vundet gennem en frivillig Kontrakt med den anden (Berg: Saa ere vi enige!). Saa, men saa forstaar jeg ikke flere af de ærede Herrer's Udtalelser, thi flere af disse ere gaaede i en noget anden Retning. De have ment, at Eendet var seilfrit, og hvor Forholdet ikke var, som det skulde være, var det altid Husbondens Skyld (Modsigelse). Saa, de have ikke brugt disse Ord, men de Udtalelser, der ere komne, har jeg ikke kunnet opfatte anderledes. Jeg siger kun, at det i eet Tilfælde er den Enes Skyld og i et andet Tilfælde den Andens, og Forholdet maa stilles saaledes, at man ikke gjør Uret til nogen af Siderne. Saaledes er min Stilling, og efter de forskjellige Meninger, som her ere komne frem, glæder jeg mig over, at det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 5te Valgkreds (Hølstien) vil foreslaa et Udvalg nedsat; thi jeg tror virkelig, at det ligeoverfor den Hærfidighed, hvormed man betragter dette Spørgsmaal, er nødvendigt at komme til en yderligere Bearbejdelse deraf, inden det naaer sin Afgjørelse her i Thinget. Videre skal jeg ikke fremsøge, paa Enkeltheder skal jeg ikke inblæbe mig; jeg tog i det Hele taget meget nødtigt Ordet, men jeg fandt mig nødsaget til at sige, hvad jeg nu har sagt, ligeoverfor de forskellige Udtalelser i modsat Retning, der, som jeg sagde, ere fremkomne fra Medlemmer, som jeg ellers pleier at være enig med.

Justitsministeren (Mellemann): Jeg skal ikke gaa ind paa den almindelige Side af denne Sag, thi jeg tror, at de almindelige Spørgsmaal i saa Henseende baade idag og ogsaa under Sagens Behandling i forrige Session her i Thinget bleve undersøgt en udførlig og indgaaende Drøftelse fra min Side; men jeg skal blot tillade mig et Par Bemærkninger med Hensyn til enkelte Punkter, hvor jeg tror, at man ikke rigtig har forstaaet det foreliggende Lovforslag. Jeg skal saaledes overfor den ærede Rigsdagsmand for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) bemærke, at det jo ikke er Meningen, at der skal